

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

3 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki (przewodniczący)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

SSN Maciej Kowalski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 3 kwietnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z 25 października 2021 r., I AGa 14/20,
w sprawie z powództwa M. M. i A. M.
przeciwko S. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok w punktach II a i c oraz III i w tym
zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu
do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Mariusz Załucki

Maciej Kowalski

(a.z.)

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z 22 sierpnia 2019 r. oddalił powództwo M. M. i A. M. przeciwko S. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o zapłatę 292 557,02 zł z odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 24 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powodów jako przyjmujących zamówienie oraz pozwanego jako zamawiającego łączyła umowa o dzieło z 7 lutego 2017 r., której przedmiotem było wykonanie i zamontowanie, wg wzoru z pokoju wzorcowego, kompletu mebli (skrzyniowych i kanap wraz z poduchami) w 125 pokojach hotelowych za wynagrodzeniem w łącznej kwocie 540 770 zł netto. Każdy komplet miał składać się z mebli skrzyniowych (zagłowania, szafki nocnej, biurka, stolika okolicznościowego, wnęki szafy i bagażnika) o łącznej wartości 3 616,00 zł netto oraz kanapy tapicerowanej rozkładanej o wartości 730 zł netto albo nierozkładanej o wartości 690 zł netto (kanap rozkładanych miało być 63, a nierozkładanych 62). Zapłata miała nastąpić w ciągu 7 dni po podpisaniu protokołu odbioru. Pozwany nie mógł odmówić zapłaty wynagrodzenia, jeżeli powodowie z przyczyn leżących po stronie pozwanego nie mogli przeprowadzić prac montażowych dostarczonych mebli.

Po przedstawieniu mebli pokoju wzorcowego i zawarciu umowy strony postanowiły zmienić tkaninę kanap i poduch na plusz, który jest tkaniną tańszą i gorszej jakości w stosunku do pierwotnie uzgodnionej przez strony. Plusz nie układał się tak dobrze (nie był tak sprężysty), a nadto zmieniał kolor wskutek dotknięcia. Powodowie mieli dostarczyć pozwanej nową kanapę wzorcową wraz z poduchami. Pomimo niedostarczenia kanapy wzorcowej wykonanych zostało 60-80 kanap oraz 240 poduch ze zmienionej tkaniny. Powodowie zamontowali 17 kanap, w tym 16 nierozkładanych. Z uwagi na gorszą sprężystość oraz zmianę odcienia pozwany ich nie zaakceptował. Nie przyjął pozostałych kanap oraz zwrócił poduchy. Powodowie oczekiwali na decyzję pozwanego co do kanap i poduch, której ten nie podjął co najmniej do 2 sierpnia 2017 r. Ostatecznie powodowie zamontowali

komplety mebli skrzyniowych w 108 pokojach a pozwany zapłacił im łącznie 268 188,81 zł

Dnia 19 października 2017 r. powodowie sporządzili jednostronny protokół odbioru mebli. Pismem z 16 kwietnia 2018 r. oświadczyli pozwanemu, że odstępują od umowy z 7 lutego 2017 r. w zakresie pozostałym do wykonania oraz wezwali do zapłaty 288 109 zł z w tym 61 472 zł tytułem odszkodowania. Nadto oświadczyli, że domagają się kwoty 4 447,68 zł tytułem ceny mebli z pokoju wzorcowego.

Sąd pierwszej instancji uznał, że wierzytelność powodów o wynagrodzenie nie stała się wymagalna, gdyż pozwany był uprawniony do odmowy odbioru dzieła z uwagi na jego wadę istotną. Skoro bowiem powodowie mieli dostarczyć kanapy i poduchy ze zmienionej tkaniny jako wzorcowe, to pozwany był uprawniony do odmowy ich akceptacji. Dopiero zamontowanie całego kompletu mebli w poszczególnych pokojach zaspokajało interes pozwanego, gdyż pozwalało na normalne z nich korzystanie. Z tego powodu zamontowanie jedynie części mebli sprzeciwiało się umowie. W konsekwencji wierzytelność o zapłatę wynagrodzenia nie stała się wymagalna.

Sąd pierwszej instancji za bezskuteczne uznał oświadczenie powodów o odstąpieniu od umowy w zakresie nie wykonanej części mebli. Skoro strony zgodnie zmieniły tkaninę, następnie zgodnie oczekiwały na wykonanie kanap i poduch, a w dalszej kolejności na decyzję pozwanego to brak było podstaw dla przyjęcia, że pozwany nie współdziałał z powodami w rozumieniu art. 640 k.c. Ponadto dzieło nie było podzielne w taki sposób, że jego wykonana część stanowiła funkcjonalną całość albo funkcjonalne całości.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z 25 października 2021 r., na skutek apelacji powodów zmienił powyższy wyrok w ten sposób, że: zasądził od pozwanej na rzecz powodów 217 309,02 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od 24 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty (pkt IIa); w pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt IIb) koszty procesu stosunkowo rozdzielił (pkt Ic); w pozostałym zakresie apelację oddalił (pkt II) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt III).

Sąd Apelacyjny wskazał, że pozwanego z mocy art. 6 k.c. obciążał ciężar wykazania, że zmiana tkaniny na plusz nastąpiła na wniosek powodów. Z powołaniem się na zeznania F.B., z których wynikało, że nie wie na czyj wniosek nastąpiła zmiana tkaniny na plusz oraz zeznania świadka Ł.K. z których wynikało, że zmiany materiału na plusz zażądał pozwany Sąd ten ustalił, że zmiana tkaniny nastąpiła na wniosek pozwanego. Uznał, że brak było jednocześnie podstaw do przyjęcia, że była to wada istotna, za którą odpowiedzialność ponoszą powodowie, gdyż zmianę materiału na plusz zaoferował pozwany. Pozostałe zaś wady sof, powinny być zgłoszone przez pozwanego w ramach gwarancji lub rękojmi za wady, czego ten nie uczynił.

Pozwany nie wykazał, że wskazywane przezeń opóźnienia nastąpiły z przyczyn leżących po stronie powodów. Ponadto nie podjął żadnych czynności, by zakończyć stosunek umowny łączący go z powodami w tym nie odstąpił od umowy. Nie wezwał ich również do zmiany sposobu wykonania dzieła i nie wyznaczył im w tym celu odpowiedniego terminu, po którego bezskutecznym upływie mógłby od umowy odstąpić albo powierzyć poprawienie lub dalsze wykonanie dzieła innej osobie na koszt i niebezpieczeństwo przyjmującego zamówienie.

W ocenie Sądu drugiej instancji w sprawie brak było podstaw do uznania, że wady wskazywane przez pozwanego czyniły dzieło niezdatnym do zwykłego użytku lub sprzeciwiały się wyrażnie umowie stron. Pozwany korzysta z dzieła w zakresie wyposażenia 108 pokoi w meble twarde i sofę i udostępnia wyposażone przez powodów pokoje gościom hotelowym. W okolicznościach konkretnej sprawy w braku wyraźnego odbioru dzieła możliwe jest stwierdzenie dorozumianego odbioru wskutek czynności faktycznych podjętych przez zamawiającego. W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, że zasadnym było żądanie zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów wynagrodzenia za meble skrzyniowe dostarczone do 108 pokoi. Wada istotna miała dotyczyć jedynie kanap, a nie pozostałej części dzieła tj. mebli skrzyniowych. Sąd wskazał, że z umowy stron w żaden sposób nie wynika, że pełne wykonanie dzieła to kompletne wyposażenie wszystkich pokoi w meble oraz w sofę. Powodom należy się wynagrodzenie za wykonane dzieło tj. za montaż mebli i kanap w części pokoi. Przechodzili oni do wykonywania kolejnych etapów umowy wobec braku sprecyzowania przez pozwanego czy mają wykonać kanapy, w jaki sposób

oraz czy i jakich poprawek dokonać. Nadto po stronie pozwanego zachodził brak współdziałania w wykonaniu zobowiązania, o czym świadczą wezwania powodów do współdziałania w wykonaniu umowy, na które pozwany nie odpowiedział. Pismo pełnomocnika pozwanego z 22 czerwca 2018 r. wskazujące, że jego „mocodawca nie uchyła się od obowiązku zapłaty za wykonane dzieło, jednakże kwestionuje wysokość roszczenia wykonawcy” należy traktować jako uznanie długu przez pozwanego.

Wynagrodzenie powodów miało łącznie wynieść 665 147 zł brutto. Pozwany zapłacił 268 188 zł w tym zadek w wysokości 93 104,46 zł. Dochodzona kwota 226 637,34 zł tytułem wynagrodzenia została pomniejszona o 13 776 zł stanowiące wartość 80 zagłówków, gdyż powodowie je odebrali i nie zostały one zamontowane w 108 pokojach. Różnica kwot 226 637,34 zł i 13 776 zł stanowi kwotę 212 861,34 zł do której doliczono wynagrodzenie w wysokości 4 447,68 zł za wykonanie mebli do pokoju wzorcowego.

Sąd Apelacyjny podzielił natomiast stanowisko Sądu pierwszej instancji, że powództwo w części dotyczącej dochodzonego odszkodowania winno zostać oddalone.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku pozwany zarzucił naruszenie: 1) art. 387 § 2¹ pkt 1 i 2, art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 391 § 1, art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. 2) art. 378 § 1 k.p.c. 3) art. 321 § 1 w zw. z art. 187 § 1 pkt 1 i 2 oraz w zw. z art. 391, art. 316 § 1 w zw. z art. 391 § 1, art. 378 k.p.c., 4) art. 271 § 1 oraz odpowiednio art. 299 i 303 w zw. z art. 157 § 1 w zw. z art. art. 158 § 1 w zw. z art. 233 w zw. z art. 391 § 1, art. 382 k.p.c. 5) art. 233 § 1 w zw. z 391 § 1, art. 382 k.p.c. 6) art. 233 § 1 w zw. z art. 391, art. 382 k.p.c., 7) art. 65 § 1 i 2 k.c.; 8) art. 627, art. 642 § 1 i art. 643 k.c. 9) art. 640 k.c. 10) art. 60 i 65 § 1 i 2 w zw. z art. 643 k.c. 11) art. 60 i art. 65 w zw. z art. 642 § 1 i art. 643 k.c. 12) art. 60, art. 65 § 1 i 2, art. 104, art. 58 § 1 k.c. 13) art. 6 w zw. z art. 642 § 1 i art. 643 k.c.

Pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie, pkt II lit, a i c oraz pkt III i o przekazane w tym zakresie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Przepis ten jest wyjątkiem, który nie może być interpretowany rozszerzająco. Przewidziane w nim ograniczenie niewątpliwie dotyczy kontroli zasadności poczynionych ustaleń faktycznych. Z tego względu podniesiony przez skarżącego zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może odnieść zamierzonego skutku.

Na uwzględnienie nie zasługuje również zarzut naruszenia art. 321 k.p.c. przez wyjście poza granice żądania i zasądzenie na rzecz powodów wynagrodzenie w kwocie 217 309,02 zł, którego wysokość nie była usprawiedliwiona w świetle faktycznej podstawy żądania oraz wyników postępowania. Pozwany nie wykazał, aby Sąd Apelacyjny wykroczył ilościowo (plus) bądź jakościowo (aliud) poza żądanie i jego podstawę faktyczną. Powodowie domagali się zasądzenia tytułem wynagrodzenia 226 637,34 zł a zaskarżonym wyrokiem została zasądzona na ich rzecz kwota 217 309,02 zł. Wskazywana przez pozwanego omyłka rachunkowa nie została przezeń wykazana. Z przedstawionego w skardze kasacyjnej wyliczenia wynikałoby, że w ocenie pozwanego wysokość ewentualnie należnego powodom wynagrodzenia powinna być wyliczona jako różnica pomiędzy należną im kwotą netto a faktycznie wypłaconą im kwotą. Przedstawiona argumentacja nie uwzględnia jednak, że powodowie w sprawie dochodzili wynagrodzenia brutto i Sąd Apelacyjny w zasądzonej kwocie uwzględnił wysokość podatku od towarów i usług.

Zarzut naruszenia art. 378 k.p.c. jest natomiast o tyle nieuzasadniony, że ustalenia sądu pierwszej instancji - co podkreślił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów, zasadzie prawnej z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124 - nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, zatem obowiązek dokonania ustaleń istnieje niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut wadliwych ustaleń lub ich braku. W każdej więc sytuacji podłożem wyroku sądu apelacyjnego - podobnie jak sądu pierwszej instancji - są dokonane przezeń ustalenia faktyczne, czego nie zmienia możliwość posłużenia się przez sąd odwoławczy dorobkiem sądu pierwszej instancji i uznania jego ustaleń za własne. W ramach ustalonego stanu faktycznego Sąd drugiej instancji stosuje natomiast z urzędu prawo materialne, a wiążą go jedynie zarzuty naruszenia prawa

procesowego (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55).

Pozostałe podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty procesowe okazały się co do zasady uzasadnione.

Zgodnie z art. 382 k.p.c. sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Oznacza to obowiązek sądu drugiej instancji oceny całego materiału dowodowego w każdym przypadku, niezależnie od tego, czy sąd ten przeprowadza nowe dowody, ponawia dowody wcześniej przeprowadzone, czy też podziela ustalenia poczynione przez sąd pierwszej instancji. Przepis ten przesądza o przyjętym w polskim procesie cywilnym modelu apelacji pełnej, w której, jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, sąd drugiej instancji jest sądem merytorycznym i opiera swoje rozstrzygnięcie na całym zebranym w sprawie materiale dowodowym, który obowiązany jest ocenić, niezależnie od tego, czy ustaleń dokonuje po przeprowadzeniu nowych dowodów, bądź ponownie dotychczasowych, czy też wskutek podzielenia ustaleń dokonanych przez sąd pierwszej instancji (zob. m. in. wyroki SN: z 8 lutego 2000 r. II UKN 385/99, OSNAPiUS 2001, nr 15, poz. 493 i z 16 grudnia 1998 r. III CKN 79/98).

Powołanie się na art. 382 k.p.c., może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego w sprawie materiału a uchybienie to, mogło mieć wpływ na wynik sprawy (zob. wyroki SN: z 26 marca 1998 r., II CKN 815/97; z 22 lutego 2007 r., III CSK 337/06; z 9 czerwca 2005 r., III CK 674/04; z 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, i z 24 kwietnia 2019 r. IV CSK 333/18).

Trafnie zarzuca skarga kasacyjna, że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Apelacyjny pominął zgromadzone w sprawie dowody w postaci oferty z 18 stycznia 2017 r., stanowiącej załącznik do umowy z 7 lutego 2017 r., wyceny, w której wskazano „kolor tkaniny K.” i rysunku technicznego sofy na którym podano taką też tkaninę obiciową oraz maila pracownika powodów z 3 lutego 2017 r., w którym jako uzgodnione zmiany wskazano jedynie zmianę koloru tapicerki.

Sąd Apelacyjny wskazał, że F. B. zeznał, że „nie wie, na czyj wniosek nastąpiła zmiana tkaniny na plusz”, natomiast Ł. K. zeznał, że „zmiany materiału na plusz zażądał Hotel”. Zasadnie jednak w skardze kasacyjnej pozwany wskazuje, że Sąd Apelacyjny nie odniósł się do tej części zeznań Ł. K., z której wynikałoby, że zmiana została narzucona przez pracownika powodów oraz tej części zeznań F. B. w której zeznał, że pozwana nie występowała z wnioskiem o zmianę tkaniny.

Jeżeli Sąd powyższym dowodom, w tym zeznaniom świadka oraz strony we wskazywanym przez pozwanego zakresie odmówił wiary i mocy dowodowej, to miał obowiązek dać temu odpowiedni wyraz. Tymczasem z uzasadnienia należy wnioskować, że Sąd w ogóle omawianych dowodów we wskazywanym przez pozwanego zakresie nie poddał ocenie.

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku wskazuje zatem, że Sąd Apelacyjny swoje ustalenia na podstawie jedynie części dowodów, co oznacza naruszenie art. 382 k.p.c. w stopniu mającym wpływ na wynik sprawy.

Zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. nie zasługiwał jednak na uwzględnienie w zakresie dotyczącym pominiętych dowodów, z których miałyby wynikać, że pozwany zgłaszał powodom wady dzieła. Pozwany nie wykazał bowiem wpływu zarzucanego uchybienia na wynik sprawy. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ustalił bowiem, że przyjmując nawet, że dzieło posiadało wady to i tak pozwany zobowiązany był do zapłaty wynagrodzenia, gdyż zarówno przed procesem jak i w jego toku nie odstąpił od umowy ani nie żądał obniżenia wynagrodzenia w odpowiednim stosunku.

Zaskarżony wyrok ma w części dochodzonego przez powodów wynagrodzenia charakter diametralnie odmiennego orzeczenia reformatoryjnego, opartego na zmienionej podstawie faktycznej rozstrzygnięcia. Ze względu na dokonanie w sprawie własnych ustaleń, Sąd odwoławczy powinien wskazać, na jakich dowodach je oparł, a także, z jakich przyczyn innym dowodom odmówił wiarygodności. Uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji, w którym nie wskazano wyraźnie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, jest dotknięte rażącym uchybieniem procesowym mogącym mieć wpływ na wynik sprawy, gdyż rozstrzygnięcie co do istoty sprawy jest pozbawione podstawy faktycznej. Sytuacja taka zaistniała

w niniejszej sprawie. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, za jaką część dzieła Sąd uznał, że należy się powodom wynagrodzenie, ani z czego wynika wysokość zasądzonej kwoty. W przypadku, gdy żądaniem pozwu objęta jest kwota stanowiąca sumę poszczególnych należności, powód powinien wskazać sposób jej wyliczenia. W przeciwnym razie żądanie nie jest dokładnie określone, co nie tylko uniemożliwia w razie sporu ocenę ich zasadności, ale również określenie w przyszłości granic powagi rzeczy osądzonej czy częściowego zaspokojenia. Oceny w tym zakresie nie ułatwia też sposób sporządzenia uzasadnienia przez Sąd drugiej instancji. Nie wynika z niego jakie elementy i o jakiej wartości brutto zaliczono do „mebli skrzyniowych”. Sąd ten wskazał, że wysokość dochodzonego wynagrodzenia pomniejszył o wartość 80 zagłówek „ponieważ powodowie je odebrali i nie zostały one zamontowane w 108 pokojach”. Z poczynionych ustaleń nie wynika jednak czy w pozostałych 28 pokojach zagłówki zostały zamontowane. Niejasne jest przy tym czy określenie „zagłówki” oznacza „zagłowia” czy też „poduchy”. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie zostało to bowiem wyjaśnione. Nie można zatem odmówić zasadności skardze kasacyjnej w części w jakiej podnosząc zarzut naruszenia art. 387 § 2¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. wskazuje, że uzasadnienie skarżonego wyroku nie pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, za jaką część dzieła zostało zasądzone na rzecz powodów wynagrodzenie, ani z czego wynika wysokość zasądzonej kwoty.

Ponadto trafnie wskazuje skarga kasacyjna, że z uzasadnienia nie wyroku nie wynika na jakiej podstawie Sąd Apelacyjny wskazał, że po stronie pozwanego zachodził brak współdziałania w wykonaniu umowy. Przywoływane przezeń pisma powodów z 5 października 2017 r. i 19 października 2017 r. dotyczą mebli co do których Sąd powództwo oddalił.

Brak właściwie ustalonej podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku uniemożliwiał weryfikację prawidłowości zastosowania prawa materialnego. Sąd Najwyższy może poddać ocenie to, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zinterpretował i zastosował właściwą, adekwatną do podstawy faktycznej, normę prawa materialnego, tylko wtedy, gdy stan faktyczny jest kompletny, to znaczy, gdy zostały ustalone wszystkie fakty pozwalające na subsumcję. Ocena prawidłowości zastosowania prawa materialnego jest bowiem możliwa tylko w sytuacji, gdy

pozwalają na nią, stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku ustalenia faktyczne sądu drugiej instancji (zob. wyroki SN: z 26 marca 1997 r., II CKN 60/97, OSNC 1997, Nr 9, poz. 128; z 20 kwietnia 2004 r., V CK 92/04 oraz z 18 stycznia 2012 r., II PK 117/11; z 28 kwietnia 2022 r., II CSKP 1301/22).

W sytuacji gdy w sprawie doszło do opisanych wyżej uchybień procesowych Sądu Apelacyjnego mających wpływ na wynik sprawy, czyniły one zasadną we wskazywanym wyżej zakresie, procesową podstawę skargi co uniemożliwiało kasacyjną ocenę zarzutów naruszenia prawa materialnego.

W obecnym stanie sprawy należy jedynie wskazać, że podniesiony zarzut naruszenia art. 6 k.c. polegającego na jego błędnej wykładni przez przyjęcie, że pozwany miał obowiązek wykazać, że zmiana tkaniny obiciowej sof nastąpiła na wniosek powodów zasługuje na uwzględnienie. Jeżeli chodzi o rozkład ciężaru dowodu, to powód powinien udowodnić fakty pozytywne, które stanowią podstawę jego powództwa, co wynika z art. 232 zd. 1 k.p.c. i art. 6 k.c. Zaprzeczenie przez stronę pozwaną twierdzeniom powoda o fakcie, z którego wywodzi skutki prawne, nie powoduje obarczenia strony pozwanej ciężarem dowodu niewystąpienia tego faktu. W sprawie bezspornym było, iż nastąpiła zmiana rodzaju tkaniny, a pozwany zaprzeczał, aby wyrażał zgodę na taką zmianę. Stąd okoliczność, że zmiana nastąpiła na wniosek pozwanego winna być udowodniona przez powodów, ponieważ to oni wywodzili skutki prawne z faktu dostarczenia sof w zmienionej tkaninie, jako prawidłowego (niewadliwego) wykonania dzieła, które skutkowało powstaniem obowiązku zapłaty.

O ile powodowie nie udowodnią, że do zmiany rodzaju tkaniny doszło na wniosek pozwanego bądź za jego zgodą, w sprawie zaktualizuje się konieczność dokonania szczegółowej oceny, w jaki sposób *ad casu* należy wyklądać pojęcie wada istotna dzieła (art. 560 § 4 k.c. w z art. 638 § 1 k.c.). W tym zakresie należy mieć na uwadze, że o właściwościach, jakie ma mieć dzieło decydują przede wszystkim strony umowy, które powinny określić oczekiwane przez zamawiającego właściwości. Wady istotnej dzieła nie można ograniczać wyłącznie do takiej, która uniemożliwia korzystanie z niego zgodnie z jej przeznaczeniem. Jest nią również wada, mimo której rzecz może być używana, ale wiąże się to z istotnym

dyskomfortem (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2004 r., II CK 388/03). Jeżeli przyjmującemu zamówienie zakomunikowane zostały indywidualne preferencje estetyczne zamawiającego co do dzieła, a przyjmujący zamówienie zadeklarował, że są możliwe do zrealizowania i je zrealizuje, to wadę istotną dotknięte jest także dzieło niemające ostatecznie tych uzgodnionych właściwości.

Zgodzić jednak należy się ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego zgodnie z którym odbiór dzieła może nastąpić w sposób dorozumiany, nawet mimo braku sporządzenia wymaganego przez umowę pisemnego protokołu odbioru, jeżeli czynności faktyczne podejmowane przez zamawiającego pozwalają na przyjęcie dorozumianego odbioru. W szczególności podjęcie korzystania z dzieła może w wielu wypadkach prowadzić do wniosku, iż doszło do odbioru dzieła. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny wskazując na tego rodzaju możliwość nie ustalił jednak czy, a jeżeli tak to kiedy, sytuacja taka zaistniała w niniejszej sprawie.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku (art. 398¹⁵ § 1 i art. 108 § 2 k.p.c.).

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Mariusz Załucki

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł]